

”בת לו הייתה לי”: על הורות הסכמית בעקבות בע”מ 1118/14 פלונית נ’ משרד הרווחה והשירותים החברתיים

מבזק הארות פסיקה זה עוסק בפסק הדין שבכותרת אשר מגולל את סיפורה של פלונית – אישה החולה בניוון שרירים קשה שגופה, כתוצאה מכך, אינו יכול לייצר ביציות תקינות או לשאת היריון. חרף נכותה, לאחר שכשלו ניסיונותיה להרות בדרכים ה”מקובלות” ונוכח המצב המשפטי בישראל אשר לאימוץ ילד על ידי רווקה, יזמה פלונית הליך מורכב על מנת להביא צאצא לעולם. פלונית השיגה תרומת ביצית אותה הפרתה בתרומת זרע, ואחייניתה שימשה לה כאם נושאת. לאחר הליכי ההפריה וההשתלה שבוצעו בהודו, שבה האחיינית הפונדקאית לישראל וילדה תינוקת. לאחר הלידה, ביקשה פלונית צו הורות פסיקתי שמכיר בה כאם התינוקת. בית המשפט לענייני משפחה בבאר שבע ובית המשפט המחוזי בבאר שבע דחו את בקשתה, בנימוק המרכזי כי קיים קושי להכיר בהורות מכוח הסכם בלבד, וכי הרחבת הזכות להורות בדרך זו אינה יכולה להיות יצירת הפסיקה. לפיכך הגישה פלונית בקשת רשות ערעור בפני בית המשפט העליון. נוכח השלכות עתידיות אלו על הציבור ולנוכח רגישות עניינה הפרטי של פלונית, דן בית המשפט בבקשתה כבערעור.

פסק הדין עוסק בשאלה אם יש להכיר בהורות הסכמית כמכוננת הורות משפטית בלא כל זיקה ביולוגית, גנטית או פיזיולוגית לילד. במסגרת הדיון העלתה פלונית שלוש טענות עיקריות שבהן דן בית המשפט. הראשונה, כי מדובר בהליך פונדקאות חו”ל (בדגש על שלב ההשתלה) שאינו אסור בדין הישראלי. בית המשפט קבע כי לאור מבחן מרב הזיקות, אין מדובר בהליך פונדקאות חו”ל אלא בפונדקאות ישראלית, וכי שלב ההשתלה אינו בהכרח השלב המכונן.

הטענה השנייה היא כי ההסדרים בחוק אינם בגדר רשימה סגורה. טענה זו נדחתה אף היא. בית המשפט קבע כי ההורה המיועד אינו יכול לפעול שלא במסגרת מערכת החוקים הקיימת, ולפיכך מעשי המבקשת אסורים.

הטענה השלישית, והעיקרית, היא כי ניתן וראוי להכיר בה כאם התינוקת על ידי צו הורות פסיקתי מכוח ההסכמים בינה לבין יתר המעורבים ביצירת התינוקת, ומכוח העובדה שיזמה וליוותה את ההליך לכל אורכו. בית המשפט בחן את הסוגיה על סמך ארבעה מודלים מקובלים בדין ועל סמך מודלים נוספים שהתפתחו בפסיקה, שלפיהם הדין הישראלי מכיר בהורות. לאחר שמצא כי נסיבות המקרה הנדון לא מסייעות לבקשתה של פלוני, דחה בית המשפט את הערעור.

בית המשפט העליון קבע, כי לפי ההסדר הקיים בחוק, לא ניתן להכיר בהורות בדרך של צו הורות פסיקתי מכוח הסכם פרטי. בהקשר זה הוסיף וציין כי הקושי המרכזי בהכרה בהורות הסכמית, הוא היעדר מנגנוני פיקוח ובקרה חיצוניים, שתפקידם למנוע ניצול של המעורבים בהליך.

ד"ר חזי מרגלית מאיר את הפסיקה.

מעבר להחלטה ולהארות הפסיקה, בלחיצה עליהן
פסק הדין: בע"מ 1118/14 פלונית נ' משרד הרווחה והשירותים החברתיים
הארה 1: יחזקאל מרגלית – ככה לא בונים הורות הסכמית